



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De quantitate contritionis. Quæstio 3.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

saltem dolore attritionis. Terminus autem contritionis est, quando dolor ille iam gratia informatur. ¶ tum ergo ad principium contritionis, oportet quod fit de singulis peccatis, quæ quis in memoria habet. sed quantum ad terminum, sufficit quod fit vna communis de omnibus: tunc enim ille motus agit in omnium dispositionum præcedentium.

Et per hoc patet responsio Ad Primum.

Ad secundum dicendum, quod quamuis omnia peccata mortalia conueniant in auersione: tamen differunt in causa & modo auersionis, & quantitate operationis à Deo: & hoc est secundum diuersitatem conuersionis.

Ad tertium dicendum, quod baptismus agit in virtute meriti Christi, qui habuit infinitam virtutem delendum omnia peccata: & propterea vnus sufficit contra omnia peccata. Sed in contritione cum merito Christi requiritur actus noster: & ideo oportet quod singulis peccatis respondeat sigillatim, cum habeat infinitam virtutem ad contritionem. Videndum quod baptismus est spiritualis generatio penitentia quantum ad contritionem, & alias virtutes, est spiritualis quædam sanatio per modum quædam alterationis. Patet autem in generatione corporali alicuius, quæ est cum corruptione, quod vna generatione remouentur omnia accidentia contrarietate generata, quæ erant accidentia rei corruptæ: in alteratione remouetur tantum vnum accidenti contrarium, ad quod terminatur alteratio. Similiter vnus baptismus simul delet omnia peccata nouam vitam inducendo: sed penitentia non delet omnia peccata, nisi ad singula feratur. Et ideo oportet de singulis conteri & confiteri.

QVÆST. III.

De quantitate contritionis, in tres articulos diuisum.

Deinde considerandum est de quantitate contritionis.

¶ Circa quod quaruntur tria.

¶ Primo

Primo, vtrum contritio fit maior dolor, qui esse possit in natura?
Secundo, vtrum possit esse nimis magnus contritionis dolor?
Tertio, vtrum debeat esse maior dolor de vno peccato, quam de alio?

ARTIC. I.

Vtrum contritio fit maior dolor, qui esse possit in natura?

10
Tho. ubi
sup. ar. 3.
q. 1. c.
se.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod contritio non fit maior dolor, qui esse possit in natura. Dolor enim est sensus læsionis. Sed aliqua læsiones magis sentiuntur quam læsio peccati, sicut læsio vulneris. Ergo contritio non est maximus dolor.

¶ 2 Præterea, Ex effectu sumimus iudicium de causa. Sed effectus doloris sunt lacrymæ. Cùm ergo aliquando contritus non emittat lacrymas corporales pro peccatis, quas tamen emittit de morte amici, vel de percussione, vel aliquo huiusmodi: videtur, quod contritio non fit dolor maximus.

¶ 3 Præterea, Quanto aliquid plus habet de aduisione contrarij, tanto est minus intensum. Sed contritionis dolor habet multum de gaudio admistum, quia contritus gaudet de liberatione, de spe veniæ, & de multis huiusmodi. Ergo dolor eius est minimus.

¶ 4 Præterea, Dolor contritionis displicentia queam est. Sed multa sunt que magis displicent contrito, quam peccata sua præterita. non enim vellet peccata inferni sustinere potius quam peccare: nec itam sustinuisse omnes penas temporales, aut etiam sustinere: alias pauci inuenirentur contriti. Ergo dolor contritionis non est maximus.

SED contra, Secundum August. * Omnis dolor in amore fundatur. Sed amor charitatis, in quo fundatur dolor contritionis, est maximus. Ergo & dolor contritionis est maximus.

lib 14. de
cit. Di.
c. 7. 8. c.
9. 10. 11.

¶ Præterea, Dolor est de malo. Ergo de magis malo debet esse maior dolor. Sed culpa est magis ma-

malum, quàm pœna. Ergo dolor de culpa, qui est contritio, excedit omnem alium dolorem.

q. 1. ar. 2.
ad 1.

RESPONDEO dicendum, quòd sicut supra dicitur, est *, in contritione est duplex dolor. Vnus est in voluntate, qui est essentialiter ipsa contritio, nihil aliud est quàm displicentia præteriti peccati: talis dolor in contritione excedit omnes alios: res: quia quantum aliquid placet, tantum contritio eius displicet: finis autem ultimus super omnia præterita omnia propter ipsum desideretur: & ideo præteritum, quod a fine ultimo auertit, super omnia displicere debet. Alius dolor est in parte sensitua, qui nascitur ex primo dolore: vel ex necessitate naturæ, dum quòd vires inferiores sequuntur motum superiorum: vel ex electione, secundum quod homo, volens, in seipso hunc dolorem excitat, ut de peccato doleat. Et neutro modo oportet, quòd sit maior dolor: quia vires inferiores mouentur vehementer ab objectis proprijs, quàm ex redundantiâ superiorum. Et ideo quanto operatio superiorum vires inferiores est propinquior objectis inferiorum, tanto magis mouentur eorum motum: & ideo maior dolor est in parte sensitua ex læsione sensibili, quàm sit illa in ipsa redundat ex ratione. Et similiter maior dolor redundat ex ratione de corporalibus deliberatis, quàm qui redundat ex ratione considerante spiritualia. Vnde dolor in sensitua parte ex displicentia rationis proueniens de peccato, non est maior, quàm alij doloribus, qui in ipsa sunt. Et similiter nec maior est dolor, qui est voluntarie assumptus: tum quia non obediens inferior superiori ad nutum, ut tanta & passio sequatur in inferiori appetitu, qualem obediens superior: tum etiam quia passiones à ratione assumptæ in actibus virtutum secundum mensuram operantur, quàm quandoque dolor (qui est sine virtute) non seruat, sed excedit.

Ad primum ergo dicendum, quòd sicut dolor interior est sensibilis est de sensu læsionis, ita dolor interior est

* alijs
cogita-
tione .

qui est cognitione * alicuius nocui. Et idem quamvis læsio
peccati secundum exteriorem sensum non percipia-
tur: tamen percipitur esse maxima secundum sensum
interiorem rationis.

Ad secundum dicendum, quod corporales immu-
tationes immediate consequuntur ad passiones sensi-
tiue partis, & eis mediantibus ad affectiones appeti-
tiue superioris: & inde est, quod ex dolore sensibili
et etiam sensibili vicino, citius defluunt lacrymæ cor-
porales, quam de dolore spirituali contritionis.

Ad tertium dicendum, quod gaudium illud quod
continet de dolore habet, non minuit displicentiam:
quia ei non contrariatur, sed auget, secundum quod
omnis operatio augetur per propriam delectationem:
dicitur in 10. Ethic. * Sicut qui delectatur in addi-
cendo aliquam scientiam, melius addiscit; & simi-
ter qui gaudet de displicentia, vehementius displici-
entiam habet. Sed bene potest esse quod illud gau-
dium temperet dolorem ex ratione in partem sensi-
tiuam resultantem.

cap. 6

Ad quartum dicendum, quod quantitas displicen-
de aliqua re debet esse secundum quantitatem ma-
tiæ ipsius. Malicia autem in culpa mortali mensura-
tur ex eo, in quem peccatur, in quantum est ei indi-
ca: & ex eo qui peccat in quantum est ei nociva. Et
ita homo debet magis Deum, quam seipsum dili-
gere: idem plus debet odire culpam, in quantum est
offensa Dei, quam in quantum est nociva sibi. Est au-
tem nociva sibi principaliter, in quantum separat ip-
sum a Deo: & ex hac parte, ipsa separatio a Deo, quæ
est quædam est, magis debet displicere, quam ip-
sa culpa, in quantum hoc nocuum inducit; quia
quod propter alterum oditur, minus oditur: sed mi-
nus quam culpa, in quantum est offensa in Deum. In-
ter omnes autem pœnas malitiæ attenditur quidam
secundum quantitatem nocuum: & idem cum
est sit maximum nocuum, quo maximum bonum
auatur, erit inter pœnas maxima, separatio a Deo.

Est

Est etiam alia quantitas malitiæ accidentalis, oportet in displicentia attendere secundum rationem præsentis & præteriti: quia quod præteritum est non est, unde habet minus de ratione malitiæ & duritatis. Et inde est quòd plus refugit homo alicuius mali in præsentis vel in futuro, quam hoc de præterito. Unde nec aliqua passio animæ respondet præterito, sicut dolor respondet præterito malo, & timor futuro. Et propter hoc de duobus malis præteritis illud magis abhorret animus, cuius maior effectus in præsentis remanet, vel in futurum, etiam si in præterito minus fuerit. Et effectus præcedentis culpæ non ita percipitur quæque, sicut effectus præteritæ pœnæ; tum quia perfectius sanatur, quam quædam pœna; tum defectus corporalis magis est manifestus quam mentalis: idèò homo etiam bene dispositus magis in se percipit horrorem præcedentis quam præcedentis culpæ, quamvis magis effectus vitæ pati eandem pœnam, quam committere culpam. Est etiam considerandum in comparatione culpæ & pœnæ, quòd quædam pœnæ habent rabiliter coniunctam Dei offensam, sicut separata Deo: quædam etiam addunt perpetuitatem, sicut pœna inferni. Ergo pœna illa quæ offensam annexam habet, eodem modo cauenda est, sicut etiam pœna. Sed illa quæ perpetuitatem addit, est magis timenda culpa, simpliciter fugienda. Si tamen ab eis sepe ratio offensæ, & consideretur tantum ratio pœnæ, non habent de malitia, quam culpa, in quantum offensæ Dei; & propter hoc minus debent displicere. Sciendum est etiam, quòd quamvis talis debet contriti dispositio, non tamen de eis tentandum est, quia affectus suos homo non de facili mensurat, & quandoque illud quod minus displicet, est magis displicere: quia est propinquius nobis, & sensibili, quod magis est nobis notum.

Verum possit esse nimis magnus contritionis dolor?

II

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod non possit esse nimis magnus contritionis dolor. Nullus enim dolor potest esse immoderatus, quam ille cui proprium subiectum destruit. Sed dolor contritionis si est tantus, quod mortem, vel corruptionem corporis inducit, est laudabilis. Dicit enim Anselmus *, Utinam sic impingentur viscera anima mea, et medullae corporis mei exiccantur. Et Augustinus dicit se esse dignum oculos caecare plorando. Ergo dolor contritionis non potest esse nimis.

in lib. meditat. in fin. habes aliquid simile.

¶ Præterea, Dolor contritionis ex amore charitatis procedit. Sed amor charitatis non potest esse nimis. Ergo nec dolor contritionis.

SED contra, Omnis virtus moralis corrumpitur per superabundantiam & defectum. Sed contritio est effectus virtutis moralis, scilicet penitentiae, cum sit ars iustitiae. Ergo potest esse superfluous dolor de peccatis.

RESPONDEO dicendum, quod contritio ex parte doloris, qui est in ratione, scilicet displicentiae, non potest esse nimia: sicut nec amor charitatis, quatenus talis displicentia intenditur, non potest esse nimis. Sed quantum ad dolorem sensibilem, potest esse nimia: sicut etiam exterior corporis afflictio potest esse nimia. In his autem omnibus debet accipere quantum ad mensuram conservatio subiecti, & bonae habitudinis, sufficientis ad ea quae agenda incumbunt. Et propter hoc dicitur Rom. 12. Rationabile obsequium vestrum.

Ad primum ergo dicendum, quod Anselmus * considerabat ex pinguedine devotionis medullas corporales exiccari, non quantum ad humorem naturalem, sed quantum ad desideria & concupiscentias corporales. Augustinus autem quamvis dignum se agnosceret amissione exteriorum oculorum, propter

loco citato in argumentum.

pter peccatum : quia quilibet peccator non aeterna, sed etiam temporali morte dignus est tamen volebat sibi oculos cœcare.

Ad secundum dicendum, quòd ratio illa prode dolore, qui est in ratione. Tertia autem procedit de dolore sensitivæ partis.

ARTIC. III.

Virum debeat esse maior dolor de vno peccato quam de alio?

12

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quòd debeat esse maior dolor de vno peccato, de alio. Hieronymus enim collaudat Paulum hoc, quòd minima peccata sicut magna plangebat, ergo non est magis dolendum de vno, quam de alio.

¶ 2 Præterea, Motus contritionis est subitus & remissior. Ergo contritio non debet esse maior de vno peccato, quam de alio.

¶ 3 Præterea, De peccato præcipue est contritio, secundum quòd à Deo auertit. Sed in auertendo omnia peccata mortalia conueniunt: quia omnia sunt gratiam, qua anima Deo coniungitur. Ergo omnibus peccatis mortalibus æqualis debet esse contritio.

SED contra, Deut. 25. dicitur, Secundum meritum delicti, sic erit & plagarum modus. Sed in contritione peccatis plagæ commensurantur, quia contritio habet propositum satisfaciendi annexum ergo contritio magis debet esse de vno peccato, de alio.

¶ Præterea, De hoc debet homo conteri, debuit vitare. Sed homo debet magis vitare vnum peccatum, quam aliud: quia grauius est si necesse alterum faciendi incumberet. Ergo & similiter debet de vno (scilicet grauiori) magis, quam de alio dolere.

RESPONDEO dicendum, quòd de contritione simpliciter possumus loqui. Vno modo, secundum

* ut distum est q. 1. ar. 1

gillatim singulis peccatis responderet: & sic quan-
 tam ad dolorem superioris affectus, requiritur quòd
 e maiori peccato quis doleat magis: quia ratio do-
 ris est maior in vno quàm in alio, scilicet offensa
 ei: ex magis enim inordinato actu Deus magis of-
 fenditur. Similiter etiam cum maiori culpæ maior
 pena debeatur, etiam dolor sensitivæ partis, secun-
 dum quòd pro peccato, ex electione assumitur: quia
 pena peccati debet esse maior de maiori peccato.
 secundum autem quòd ex impressione superioris ap-
 petitus nascitur in inferiori, attenditur quantitas do-
 ris secundum dispositionem partis inferioris ad re-
 piendam impressionem à superiori, & non secun-
 dum quantitatem peccati. Alio modo potest acci-
 deritio, secundum quòd est simul de omnibus
 peccatis, sicut in actu iustificationis. Et hæc quidem
 contritio, vel ex singulorum consideratione pecca-
 rum procedit: & sic quamvis sit actus vnus, tamen
 distinctio peccatorum virtute manet in ipso. Vel ad-
 minus habet propositum de singulis cogitandi an-
 tum: & sic etiam habitualiter est magis de vno,
 quàm de alio.

Ad primum ergo dicendum, quòd Paulus non lau-
 datur de hoc, quòd de omnibus peccatis doleret
 qualiter: sed quia de parvis peccatis tantum dole-
 at, ac si essent magna, per comparisonem ad alios,
 qui de peccatis dolent: sed ipse multo amplius de
 maioribus doluisset.

Ad secundum dicendum, quòd in illo contritionis
 actu subitaneo, quamvis actualiter distinctio inten-
 tionis, respondens diversis peccatis inveniri non pos-
 sit, tamen invenitur ibi eo modo, sicut dictum est*:
 et etiam alio modo, secundum quòd singula peccata
 ordinem habent ad illud, de quo in illa contritio-
 ne generali contrito dolendum occurrit, scilicet of-
 fensam Dei. Qui enim aliquod totum appetit, vel
 diligit potius, etiam diligit partes eius, quamvis non
 actu. Et hoc modo, secundum quòd habent ordi-

*in corpore
 art.*

Supplementum.

D

nera